

**Stockholms
stad**

Hägerstensåsens förskolor

Tjänsteutlåtande
Dnr: HÅ 2023/643

Handläggare
Anna Lindmark
Telefon:08-508 22 156

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-03-21

Verksamhetsberättelse 2023 Hägerstensåsens förskolor

Hägerstensåsens förskolor

start.stockholm

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	3
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	5
KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	5
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan	5
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv	9
KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning	11
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	11
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	13
KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla	14
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd	14
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	15
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	18
Uppföljning av ekonomi	19
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget	19
Investeringar	19
Medel för lokaländamål	19
Övrigt	19
Systematiskt kvalitetsarbete	19
Redovisning av synpunkter och klagomål	19
Övrigt	20

Sammanfattande analys

Hägerstensåsens förskolor bedömer att vi kommer att klara samtliga av våra enhetsmål för verksamhetsåret 2023. Underlag inför verksamhetsberättelsen är verktyget planering och bedömning i Skolplattformen, verksamhetsbesök (pedagogiska promenader), delårsutvärdering av undervisningsplanerna, medarbetarenkäten, medarbetarsamtalen och förskoleundersökningen.

Kvalitet- och utvecklingsarbete

Arbetet med att integrera den, för enheten, nya förskolan Majamyra, i enheten, har fortsatt under hela året. Stora insatser har genomförts i form av handledning, föreläsningar, workshop och inköp så att alla barn erbjuds likvärdiga möjligheter till att ha reellt inflytande över sin vardag samt att förskolans organisering och utformning av lärmiljöer uppmuntrar till kreativitet, utforskande lek och kommunikation. Vi har även rekryterat externt samt genomfört internrekrytering då vi behöver fler som leder och driver arbetet på plats på Majamyra.

Arbetet med Skolplattformens modul "Planering och Bedömning" har utgjort ett utvecklingsområde på Hägerstensåsens förskolor de senaste åren. Arbetet har fortsatt under 2022, med syfte att skapa en likvärdighet inom områdets fem förskolor. Vi har under året utvecklat lärloggarna som syftar till att systematiskt dokumentera barnets och barngruppens utveckling och lärande. Lärloggarna kopplas till verksamhetens mål och lärområden i läroplanen.

Faktorer som har haft positiv påverkan på vårt kvalitetsarbete

Rektor på Hägerstensåsens förskolor har skapat en organisation där kollektiv kunskap kan skapas och enskilda kunskaper synliggörs och kommer kollegiet till gagn. Lärarna och barnskötarna får kontinuerligt möjlighet att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla undervisningen. Vi organiserar så att lärarna och barnskötarna har möjlighet att samarbeta och samtala på ett strukturerat sätt för att tillägna sig kunskaper och färdigheter och för att bättre förstå något om sin egen undervisning med stöd av sina kollegor. Detta har inte bara resulterat i individuell kunskap, utan även i gemensamma handlingsmönster, dvs. gemensamma sätt att arbeta. Genom att organisera för att lära av och med varandra har vi skapat goda förutsättningar för verksamhetsutveckling och en högre grad av likvärdighet. Lärarna själva tycker att detta skapar tydlighet och enkelhet i ett komplex uppdrag. Vi kan se att när lärarna nu lättare förstår sitt uppdrag och kan ta hjälp av varandra samt erbjudas snabb hjälp av ledningen minskar stressen. Detta har under året särskilt gynnat, den för enheten, nya förskolan Majamyra.

Ledningsgruppen säkerställer pedagogisk kvalitet och likvärdighet genom enhets övergripande inköp som sker i inköpsforum med pedagogisk utvecklingsledare samt arbetsplatsledande lärare. Pedagogisk utvecklingsledare säkerställer kvalitet, likvärdighet och lättillgänglighet vad gäller pedagogiskt material som finns i enhetens digitala resurs. Detta har under året särskilt gynnat, den för enheten, nya förskolan Majamyra.

Ledningen frigör tid för pedagogerna till kärnverksamheten genom att ansvara för

vikariehantering samt korttidsmobilisering av medarbetare vid sjukfrånvaro i syfte att skapa lugn och ro i arbetslagen och frigöra tid till kärnverksamhet. Dialogen med arbetsplatsledarna möjliggör ett ökat inflytande för verksamheterna. Detta har under året särskilt gynnat, den för enheten, nya förskolan Majamyra.

Ledningen ansvarar även för felanmälan, visningar för nya familjer och gemensamma intern styr- och stöddokument som har som syfte att frigöra tid och minska upplevd arbetsbörda. Detta har under året särskilt gynnat, den för enheten, nya förskolan Majamyra.

Kompetensutveckling

Under året har enhetens pedagoger erbjudits kompetensutveckling kopplat till språk och kommunikation samt ledarskap och medarbetarskap. Samtliga arbetslag har genomfört fortbildningsföreläsningar som förskoleavdelningen har erbjudit, "Språklig förebild"-Karolina Larsson, "Guidad lek kopplat till förskolornas läsmiljöer" – Robin Samuelsson och "Drama, lek och muntligt berättande i förskolan" – Johan Theodorsson. Samtliga arbetslag har även genomfört fortbildningsinsatsen "Leda som arbetslag". En kompetenshöjande insats för lärare och arbetslag kopplad till pedagogiskt ledarskap utifrån läroplansuppdraget och kollegialt professionellt lärande. Arbetslaget inkluderas för att skapa förståelse för vad det innebär att bli ledd och vara medledare. Två av enhetens barnskötare läser till förskollärare och en av enhetens utbildade barnskötare går barnskötarutbildning. Under våren gick två av enhetens medarbetare på språkutvecklande kurs på Hermods. Rektor och representant från ledningen (bitr. rektor), med ansvarar för samordningen av det pedagogiska kvalitetsarbetet, går en fortbildningsutbildning på 7,5 hp "Pedagogiskt ledarskap för rektorer". Kursen belyser olika definitioner av och perspektiv på pedagogiskt ledarskap och betydelsen av att utveckla ett eget förhållningssätt till pedagogiskt ledarskap och hur det kan samordnas och distribueras i den egna skolan. Kursen behandlar också rektors strategiska och innovativa arbete med verksamhetsutveckling och kvalitet och hur detta förhåller sig till skolledares identitet och skoltradition.

Agenda 2023

Förskolans verksamhet berörs av nästan samtliga av Agenda 2030:s olika målområden. Vi arbetar delvis aktivt med barnen med alltifrån miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet direkt med barnen och dels med samma frågor när det gäller medarbetare, organisation och struktur. Arbetet med barns rättigheter pågår ständigt inom vår verksamhet.

Processen för arbetet med verksamhetsberättelsen

Tertialrapport 2 processas främst av rektor, biträdande rektorer och pedagogisk utvecklingsledare, därefter behandlas tertialrapporten på APT.

Övrigt

Huvudsaklig utmaning för enheten har varit ett drastiskt utökat antal barn i behov av särskilt stöd, vilket påverkat såväl arbetsmiljön för barn och vuxna samt enhetens ekonomi. Enhetens ekonomi har vidare påverkats negativt av det sviktande barnantalet.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	33,8 %	4,6 %	29,2 %	39,4 %	33 %	33 %	VB 2023
  Antal barn per grupp	16 barn/avd.			16 barn/avd.	15	15	VB 2023
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,94 st			4,88 st	4,9	4,9	VB 2023
  Förskollärartäthet	14,6 st				15,5 st	15,5	VB 2023

Nämndmål: Alla barn i förskolan stimuleras och lär utifrån sina förmågor i en utbildning med likvärdig och tillgänglig lärmiljö

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att utbildningen bedrivs i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer som uppmuntrar till kommunikation, lek och utforskande. Social, pedagogisk och fysisk miljö skapar tillsammans förutsättningar för barns lärande och utveckling. Språkutvecklande arbete ligger som ett raster över hela utbildningen. Rektor leder och samordnar det pedagogiska arbetet och organiserar de strukturella förutsättningarna för utbildningen. Förskolläraren ansvarar för att undervisning bedrivs i enlighet med målen i läroplanen. Arbetslaget genomför utbildningen utifrån sina respektive uppdrag.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära
- Ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utforma och genomföra kompetenshöjande insatser för förskollärare och arbetslag i pedagogiskt ledarskap utifrån läroplansuppdraget.	2023-01-01	2025-06-01	
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utreda hur arbetet med läroplansmålen under hela förskoleperioden kan utvecklas.	2023-01-01	2023-12-31	
 Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla sina läsmiljöer och lärmiljöer med fokus på drama, musik, berättande och skapande.	2023-01-01	2023-12-31	
<p>Analys</p> <p>Ett ständigt pågående arbete som vidareutvecklas under enhetens pedagogiska forum. Hägerstensåsens förskolors framtagna dokument, vad gäller grundlärmiljöer, är ett stöd för pedagogerna i utvecklandet av läsmiljöer. Ledningen uppdaterar dokumentet kontinuerligt för att gå hand i hand med läroplanen, senaste forskning och förskoleavdelningens ställningstaganden för en likvärdig och tillgänglig lärmiljö. Alla inköp samordnas av utvecklingsledare och biträdande rektor i syfte att garantera ett likvärdigt material. Enhetens pedagogiska utvecklingsledare och lärare med spetskompetens har skapat en materialbank i form av orienteringsbilder med text som stödjer pedagogernas arbete med lärmiljöerna.</p>			

Enhetsmål: *Utbildningen på Hägerstensåsens förskolor bedrivs i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer som uppmuntrar till kreativitet, utforskande lek och kommunikation.*

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barnen utvecklar ett nyanserat talspråk och ordförråd.
Barnen använder sig av lärmiljön och materialet på ett transdisciplinärt sätt.

Analys

Framgångsrika arbetssätt som lyfts fram av arbetslagen:

- Små mötesplatser på avdelningarna.
- Tydliga dokument som ett stöd i organisering av grundlärmiljöer.
- Arbeta aktivt med att anpassa lärmiljöerna.
- Arbeta i mindre grupper.
- Aktiv och medutforskande pedagog.
- Handledning och ett konkret stöd kring organisering och utveckling av avdelningarnas lärmiljöer.
- Möjligheter till kollegialt utbyte/samtal inom enheten.
- Projekterande arbetssätt genomsyras i lärmiljöer.

Utmaningar, som lyfts fram av arbetslagen, i arbetet mot målet, som har påverkat särskilt:

- De gemensamma lärmiljöerna är svårt att vidmakthålla i god kvalitet.
- Lärmiljöer som synliggör barnens roll- dramalekar.

Effekter av våra arbetssätt/förhållningsätt/kompetensutvecklingsåtgärder/organisation:

- Arbeta i mindre och flexibla grupper.
- Barnen gör aktiva val i lärmiljöerna.
- Materialet i lärmiljöerna är mer tydligt exponerat med bild och text/TAKK.
- Lärmiljöerna genomsyras av litteracitet.
- Utifrån den kompetensinsats kring flerspråkighet ser vi i lärmiljöerna att olika språk synliggörs mer medvetet.
- Barnen möts av tillgängliga och anpassade ”rum i rummen” lärmiljöer.

Nämndmål: Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden i en inkluderande utbildning

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att förskolans arbete med normer och värden präglas av barnkonventionens intentioner i en inkluderande utbildning för alla barn. Utbildningen skapar likvärdiga möjligheter för alla barn att uttrycka sina tankar och åsikter för att ha inflytande över sin vardag. Utbildningen är trygg och säker, riktlinjerna i Säker förskola, där arbetet med Aktiva åtgärder är en del, är vägledande i det arbetet. Rektor säkerställer att alla barn får det stöd de behöver för sin utveckling inom ramen för förskolans uppdrag. Undervisningen kännetecknas av lek, språk samt hållbar utveckling, där barnens förmågor och intressen tas tillvara i undervisningens utformning.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Självständighet och tillit till sin egen förmåga
- Förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen fortsätta utvecklingsarbetet av övergångar från förskola till grundskola i samverkan med utbildningsnämnden.	2023-01-01	2023-12-31	
✓	Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen genomföra en behovskartläggning avseende barn i behov av särskilt stöd i syfte att identifiera utvecklings- och stödbehov hos enheterna.	2023-01-01	2023-08-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla förskolans lärmiljöer som en del i det förebyggande och inkluderande arbetet.	2023-01-01	2023-12-31	
<p>Analys</p> <p>Ett ständigt pågående arbete som vidareutvecklas under enhetens pedagogiska forum. Hägerstensåsens förskolors framtagna dokument, vad gäller grundlärmiljöer, är ett stöd för pedagogerna i utvecklandet av lärmiljöerna. Ledningen uppdaterat dokumentet kontinuerligt för att gå hand i hand med läroplanen, senaste forskning och förskoleavdelningens ställningstaganden för en likvärdig och tillgänglig lärmiljö. Alla inköp samordnas av utvecklingsledare och biträdande rektor i syfte att garantera ett likvärdigt material. Enhetens pedagogiska utvecklingsledare och lärare med spetskompetens har skapat en materialbank i form av orienteringsbilder med text som stödjer pedagogernas arbete med lärmiljöerna.</p>				

Enhetsmål: Utbildningen på Hägerstensåsens förskolor är inkluderande och erbjuder alla barn likvärdiga möjligheter att uttrycka tankar och åsikter för att ha reellt inflytande över sin vardag.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barnen gör egna aktiva val.

Barnen samarbetar och hanterar konflikter och tar ansvar för gemensamma regler.

Analys

Framgångsrika arbetssätt som lyfts fram av arbetslagen:

- Arbeta i mindre och flexibla grupper.
- Undervisning sker i mindre sammanhang med en närvarande pedagog.
- Aktiv och medutforskande pedagog.
- Små mötesplatser på avdelningarna.
- Arbeta aktivt med att anpassa lärmiljöerna.
- Projektarbete som främjar barnen delaktighet och inflytande.

Utmaningar, som lyfts fram av arbetslagen, i arbetet mot målet, som har påverkat särskilt:

- Synliggöra arbetet med likvärdiga möjligheter till att uttrycka tankar och åsikter i våra digitala dokumentationsverktyg.
- Synliggöra arbetet med barns delaktighet och inflytande i våra digitala dokumentationsverktyg.
- Öka pedagogernas medvetenhet kring att barns delaktighet och inflytande sker under hela utbildningen.

Effekter av våra arbetssätt/förhållningsätt/kompetensutvecklingsinsatser/organisation:

- Vi ser en ökad medvetenhet kring hur barngruppen delas upp utifrån barnens intressen och behov i handledning och de kompetensutvecklingsinsatser vi haft.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv

— Ingen

Nämndmål: Invånarna har tillgång till ett rikt utbud av kultur, fritidsaktiviteter och föreningsliv

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämndens enheter integrerar kultur i verksamhetens vardagliga arbete. Särskilda medel finns avsatt för detta. Tillgång till kultur spelar en viktig roll för barn och unga som skapar sin identitet. De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, mötesplatser och genom sina organisationer. Förskolan är därför en given mötesplats som kan ge lika möjligheter till deltagande och skapande i enlighet med Stockholm stads kulturstrategiska program. Kulturpengen till förskolan samt stöd i hur arbetet med kultur kan utformas och utvecklas ökar förutsättningarna för att lyckas med intentionen.

Förskolan är en kulturell mötesplats där barnen får möta och själva prova olika former av kultur och skapande. Barnen i förskolan har ett varierat utbud av böcker och besöker bibliotek. Barnen möter olika former av kultur och kulturyttringar samt skapande verksamhet som integreras i undervisningen. Unga får möta kultur och prova eget skapande i stadsdelsnämndens verksamheter. Fritidsgårdar och öppna mötesplatser erbjuder besökarna ett brett utbud av kulturaktiviteter som riktar sig och är tillgängliga för alla. Fritidsgårdarna samarbetar med lokalt civilsamhälle och andra fritidsgårdar för att tillsammans erbjuda ett brett verksamhetsutbud.

Lokala föreningar har möjlighet att söka verksamhetsbidrag och bidrar på det sättet att utveckla kultur- och fritidsverksamheter i stadsdelsområdet.

Förvaltningen initierar samarbeten som utvecklar och stärker nätverk till och mellan föreningar och deras verksamheter. Bland annat planeras kulturprojekt som i samverkan med föreningar, förskolor, skolor, fritidsaktiviteter bjuder in till samverkan, synliggör aktörerna och stimulerar till samarbete.

Ett utvecklingsarbete pågår för att bygga kontaktytor och samarbeten mellan olika föreningar och verksamheter. Syftet är att utveckla och bredda deltagandet, nå nya målgrupper, öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.

Vid bidragsgivning till föreningar samordnas regler och arbetssätt med stadens andra bidragsgivare för en effektivare handläggning och bättre service. Arbete pågår för att tydliggöra och utveckla regler och syfte med bidrag till föreningar samtidigt som en rättssäker process säkerställs och oegentligheter motverkas.

Utifrån Stockholms stads kulturstrategiska program, utvecklar stadsdelsförvaltningen arbetet med att inventera lokalbestånd och behov av lokaler för kultur, fritid och föreningsliv i stadsdelsområdet. Stadsdelsområdets parker är viktiga mötesplatser som ska erbjuda både aktiviteter och rekreation.

Förväntat resultat

- Kultur- och fritidsaktiviteter planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.
- Kultur, fritidsaktiviteter och skapande integreras i verksamhetens ordinarie arbete.
- Barn på förskola och unga i stadsdelsnämndens verksamheter får möta och själva prova olika former av kultur och skapande.
- De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, träffpunkter och genom sina organisationer.
- Boende i stadsdelsnämndens grupp- och servicebostäder får stöd i att ha en rik fritid och att kunna delta i hälsofrämjande aktiviteter utifrån sina intressen.
- Föreningar har möjlighet att söka bidrag för lokal verksamhet. samarbete med föreningar och nätverks mellan föreningar och verksamheter utvecklas.

Enhetsmål: På Hägerstensåsens förskolor använder barnen olika uttryckssätt genom eget kulturskapande och i mötet med förskolans och stadens kulturutbud.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barnen utvecklar sin förmåga att skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Barnen möter och tar del av olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan.

Analys

Framgångsrika arbetssätt som lyfts fram av arbetslagen:

- Högläsning som en del av den planerade undervisningen.
- Deltagande i externa kulturaktiviteter för hela enheten som kommit till förskolorna.
- Enhetsövergripande inköp i form av ex sagopåsar, böcker mm.
- Samarbete med biblioteket.
- Förskolebiblioteken ute på förskolorna.

Utmaningar, som lyfts fram av arbetslagen, i arbetet mot målet, som har påverkat särskilt:

- Synliggörande av estetiska uttrycksformer som kultur av barnen.
- Drama har inte en aktiv del i utbildningen.

Effekter av våra arbetssätt/förhållningsätt/kompetensutvecklingsåtgärder/organisation:

- Intresset för böcker, läsning, berättande syns i barngrupperna.
- Skriftspråket är synligt inne på avdelningarna.
- Böcker är frontade i alla lärmiljöer.

- Lätt att gå till förskolebiblioteket och ”låna” och ”byta” böcker. Ökat intresse hos barnen att välja sin bok.
- Större utbud av böcker som barnen tar del av på förskolorna.

KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,3 kg CO2 per kg livsmedel				1,4 kg CO2 per kg livsmedel	1,6 kg CO2 per kg livsmedel	2023

Nämndmål: Stadsdelsnämndens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med en minimal klimatpåverkan

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämnden arbetar utifrån stadens klimathandlingsplan samt miljöprogrammet i sitt miljö- och klimatarbete. Stadsdelsnämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan sträcker sig fram till slutet av 2023. Stadsdelsnämnden tar med sin handlingsplan ett krafttag vad gäller miljö- och klimatfrågorna, och växlar nu upp arbetet ytterligare i och med skärpta miljö- och klimatmål.

Stadsdelsnämnden arbetar med att kartlägga verksamheternas klimatpåverkan, och tar fram strategier för hur utsläppsminskningar ska ske. De två metoder som främst används är investeringar i utsläppsminskande utrustning och beteendeförändringar.

Klimatinvesteringar söks för de projekt där investering i utsläppsminskande åtgärder inom stadsmiljöverksamhet eller verksamhetslokaler ses som den bästa lösningen. För att åstadkomma beteendeförändringar satsar nämnden på kompetenshöjande insatser i form av bland annat utbildningar i energieffektivt beteende i storkök och hållbara kontor, samt utvecklad intern samverkan om miljö- och klimatfrågor.

När upphandlingen av ny parkentreprenad görs under 2023 ska tydliga miljökrav ställas för att minska nämndens indirekta klimatpåverkan.

Verksamheter som köper in livsmedel ska genom ökad medvetenhet minska livsmedels negativa klimatpåverkan. Genom verktyget Hantera Livs och regelbunden uppföljning ska stadsdelsnämnden få ner sina utsläpp från livsmedel ytterligare under 2023. Livsmedelsinköp är stadsdelsnämndens största källa av växthusgaser.

Stadsdelsnämnden kommer att utveckla former för att inkludera civilsamhälle och näringsliv i klimatarbetet i större utsträckning. En del i detta är att arbeta med utökad medborgardialog.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden har slutfört samtliga aktiviteter i den lokala miljö- och klimathandlingsplanen.
- Klimatpåverkan från konsumtion har minskat, stadsdelsnämnden är på god väg att bli en fossilbränslefri organisation och klimatanpassningsåtgärder har vidtagits.
- Avfall som uppstår tas om hand på ett resurseffektivt sätt enligt avfallshierarkin och matavfall sorteras i alla lokaler där det är möjligt.
- Stadsdelsnämndens energiförbrukning har minskat med en fjärdedel av mandatperiodens mål om en 10 procentig minskning.
- Användningen av plast och engångsartiklar har minskat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden ska fortsatt bidra med kunskap till förskolornas kokkar om livsmedels påverkan på klimatet och biologisk mångfald.	2022-01-01	2023-12-31	
Analys Alla kokkar har fått utökad kunskap inom området.			
✓ Stadsdelsnämndens medarbetare som arbetar i tillagningskök eller mottagningskök ska gå e-utbildningen om energieffektivt beteende i storkök	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Samtliga kokkar har gått utbildningen.			

Enhetsmål: Enheten arbetar för att stadsdelsnämnden är en fossilbränslefri organisation med minimal klimatpåverkan.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barnen har tillgång till giftfritt material.
Barnens mat innehåller minst 70 % ekologiska, svenskproducerade produkter.
Matavfall återvinns för att minska matsvinn och bidra och hjälpa Stockholm Stad att på sikt bli fossilfritt.
Matsedeln utformas på ett sätt där hållbar utveckling sätter riktlinjer för inköp av närodlat utifrån årstider, minskade inköp av rött kött samt mejeriprodukter.
Fler vegetariska måltider införs.

Analys

Vi säkerställer att barnen har tillgång till giftfritt material genom att samtliga inköp alltid genomlysas av bitr. rektorer och pedagogisk utvecklingsledare i syfte att minimera användandet av plast. I det händelser då plastmaterial köps in väljer vi återvunnen samt ftalatfri plast. Vi har under året beviljats medel för att fortsätta avveckla plastmaterial och ersätta det med kemikaliesmarta alternativ. Störst avveckling har genomförts på förskolan Majamyra.

Våra kokar träffas kontinuerligt och följer upp ekologiska, svenskproducerade inköpen. Bitr. rektor leder forumet vilket bidrar till kollegialt erfarenhetsutbyte, alla får samma utbildning och information och allas kunskaper kommer till uttryck och bidrar till utbildningens utveckling. Hägerstensåsens förskolor ligger på ... % inköp av ekologiska, svenskproducerade produkter.

Samtliga av enhetens förskolor återvinner matavfall för att minska matsvinn och bidra och hjälpa Stockholm Stad att på sikt bli fossilfritt.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel inköpta animalier med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i nivå med svensk lagstiftning	75,6				88	88 %	2023
  Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	52,84 %				70 %	70 %	2023

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bidrar till en god livsmiljö och har giftfria verksamheter

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att arbeta systematiskt med verktygen Chemsoft och Byggvarubedömningen. Under 2023 ska arbetet med de båda verktygen utvecklas, i syfte att vässa arbetet.

Vidare nås målet genom att växla upp arbetet med skadlig påverkan från livsmedelsinköp. Stadsdelsnämnden ska undersöka orsaker till att nämnden historiskt sett haft svårt att nå

målen för ekologiska livsmedel, samt se över möjliga lösningar för bättre måluppfyllelse framöver. Till detta hör också arbetet med att utveckla strategier för miljö- och klimatsmarta inköp av livsmedel inom äldreomsorg och social omsorg - där förskoleavdelningens lyckosamma arbete under de senaste åren fungerar som modell.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden bidrar i möjligaste mån inom nämndens rådighet till att minska buller, dålig luft och förorenat vatten i stadsdelsområdet.
- Verksamheterna arbetar systematiskt med att fasa ut skadliga kemikalier bland förbrukningsprodukter.
- Stadsdelsnämnden har en plan som följs för att bygg- och anläggningsprojekt följer kraven i Byggvarubedömningen.
- Det finns ett systematiskt arbete för att öka andelen inköpta ekologiska livsmedel och animalier som har krav på djurskydd samt restriktiv antibiotikaanvändning ökar inom stadsdelsnämndens alla verksamheter som köper in livsmedel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska genomföra åtgärder för att bibehålla nivå 2 samt arbeta för att uppfylla kraven i nivå 3 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.	2022-01-01	2023-12-31	
Analys Hägerstensåsens förskolor har arbetat löpande med att byta ut större möbler och material såsom soffor, mattor, skötbäddar, porslin etc. Samtliga inköp görs via bitr. rektorer och pedagogisk utvecklingsledare som säkerställer att inköpen är kemikaliesmarta. Samtlig nyanställd personal genomgår webbutbildningen för kemikaliesmart förskola under sin första termin. Förskolan Majamyra har haft störst behov av utbyte, större möbler såsom soffor, mattor, madrassöverdrag, filter, porslin etc. har bytts ut under vårterminen.			

KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd

— Ingen

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bedriver verksamheterna inom tilldelad ekonomisk ram

— Ingen

Beskrivning

Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget. Styrning och uppföljning ska vara tydlig. En tydlig ekonomistyrning och säkerhet i prognoser är en förutsättning för att skapa och

behålla stabilitet i verksamheten. Enheterna följer regelbundet upp ekonomin genom kontakter mellan enhetschef, avdelningschef och controller inför månads- och tertialrapporter.

Nämndens lokalförsörjningsplan tas fram i samband med Underlag för budget 2024-2026. I lokalförsörjningsplanen slås nämndens långsiktiga arbete med lokaler fast, i syfte att tillgodose verksamheternas krav på ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler. Inriktningen framåt är att hyra lokaler av stadens fastighetsägande bolag. Under 2023 kommer nämnden att öppna en ny förskola om sex avdelningar i kvarteret Zachrisberg nära Årstabergets pendeltågsstation.

Förväntat resultat

- Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.
- Stadsdelsnämnden hyr lokaler som är ändamålsenliga och kostnadseffektiva

Enhetsmål: Enheten bedriver verksamheten inom sin ekonomiska ram.

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Att ha en budget i balans för 2023.
Alla resurser (människor, it, inköp, lokaler etc.) används utifrån sin fulla potential.

Analys

Huvudsaklig utmaning för enheten har varit ett drastiskt utökat antal barn i behov av särskilt stöd, vilket påverkat såväl arbetsmiljön för barn och vuxna samt enhetens ekonomi. Enhetens ekonomi har vidare påverkats negativt av det sviktande barnantalet.

Vi ser dock att våra övergripande arbetssätt och organisering bidragit till att enheten har haft en budget i balans. Vi använder alla resurser utifrån sin fulla potential, t.ex. samordning av våra inköp, ledningen ansvarar för vikariat tillsättningen, kontinuerlig översyn av intäkter och barnintag.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
— Sjukfrånvaro 					9 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2023
— Sjukfrånvaro dag 1-14 					3,5 %	Tas fram av	VB 2023

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
						nämnd/s tyrelse	

Nämndmål: Stadsdelsnämnden är en attraktiv arbetsgivare och har en god arbetsmiljö

— Ingen

Beskrivning

Stadsdelsnämnden kommer utifrån arbetsgivarperspektivet att ha fokus inom områdena; anställningar, arbetsmiljö, kompetensförsörjning samt chefsuppdrag och ledarskap.

Goda och trygga anställningsvillkor där medarbetares anställningsform är tillsvidareanställning på heltid är normen vid nyanställningar. Rekryteringsprocessen säkerställer att rekrytering sker kompetensbaserat och i linje med verksamhetens kompetensförsörjningsplan och bemanningsstrategi.

Systematiskt arbete inom arbetsmiljöområdet är ett prioriterat område för att medarbetare och chefer ska ha en god arbetssituation och förutsättningar att nå ett gott arbetsresultat. En god arbetsmiljö och ett närvarande ledarskap ska säkerställas genom balans mellan uppdrag och resurser, samt ett rimligt antal medarbetare per chef. För skyddsombud och chefer hålls gemensam utbildning i grundläggande systematiskt arbetsmiljöarbete regelbundet.

Att arbeta främjande och förebyggande med friskfaktorer för att sänka sjukfrånvaron och skapa en god social och organisatorisk arbetsmiljö är prioriterat. Friskvård är en viktig del inom arbetsmiljöarbetet för att skapa förutsättningar för medarbetare att må bra. Som personalförmån kan medarbetare i stadsdelsnämnden ta ut friskvård på arbetstid när arbetet och verksamheten så tillåter. Förvaltningen arbetar systematiskt med kort- och långtidsfrånvaro enligt den rehabiliteringsprocess som är gemensam för staden.

Under perioden augusti – november utför alla enheter arbetsmiljöronder som även inkluderar ett avsnitt rörande årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Resultatet av den årliga uppföljningen summeras på avdelnings- respektive nämndnivå och följs upp i samverkansgrupper tillika arbetsmiljökommittéer. Resultatet analyseras och eventuella åtgärder som är gemensamma för en stor del av stadsdelsnämnden samordnas.

Ett aktivt strategiskt kompetensförsörjningsarbete utifrån uppdrag och mål är fortsatt prioriterat för att utveckla, behålla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens. Varje verksamhet planerar kompetensutvecklingsinsatser och för att bibehålla en kontinuitet i verksamheten och stärka försörjningen av chefer och nyckelkompetenser är det även viktigt med en strategisk successionsplanering. Inom äldreomsorgen kommer den genomförda kartläggningen av formell kompetens ligga till grund för vidare utvecklingsinsatser för att

säkerställa kompetensbehovet på kort och lång sikt. Vid rekrytering av chefer är det även viktigt att de fem kompetenserna i stadens chefsprofil är vägledande i rekrytering och urval.

Chefsuppdraget kräver ett tydligt och utvecklingsinriktat ledarskap där en helhetssyn kopplat till mål och resultat kan förmedlas till medarbetarna. Ledarskapet ska vara präglad av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod. Chefer ska stöttas och stärkas i detta för att på bästa sätt kunna leda sin verksamhet och i det uppmuntra medarbetare att omsätta idéer och förslag i konkreta verksamhetsförbättringar med stockholmarnas fokus.

Chefer som är nya i sin chefsroll, genomgår chefsintroduktion för att få en god grund till vad som förväntas i uppdraget kopplat till personalansvar och att vara arbetsgivarföreträdare. Utvecklingsinsatser för chefer kan även ske genom stadens chefsutvecklingsprogram och upphandlade insatser.

Förväntat resultat

- För de anställningar som ingås ska normen vara tillsvidareanställning på heltid.
- Stadsdelsnämnden har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet.
- Planering av kompetensförsörjning sker utifrån verksamhetens uppdrag och mål.
- Nya medarbetare och chefer får en god introduktion i uppdraget.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden tillsammans med förskoleenheterna ska fortsätta utveckla arbetet med förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare inom ramen för det ordinarie arbetsmiljöarbetet.	2022-01-01	2023-12-31	
Analys Hägerstensåsens förskolor har arbetat aktivt med arbetsmiljöarbetet. Medarbetarna ska ha goda förutsättningar att fokusera på kärnuppdraget och därför arbetar vi för en god arbetsmiljö tillsammans med en god pedagogisk utbildning, där dessa inte står i motsättning till varandra. Våra arbetssätt och organisering ska bidra till att medarbetarna kan fokusera på kärnuppdraget. Ytterligare insats under året för att utveckla arbetet med förbättrad arbetssituation är den kompetenshöjande insatsen för förskollärare och arbetslag kopplad till pedagogiskt ledarskap utifrån läroplansuppdraget och kollegialt professionellt lärande. Arbetslaget inkluderas för att skapa förståelse för vad det innebär att bli ledd och vara medlem. Hägerstensåsens förskolor har deltagit med samtliga förskollärare under hösten 2023.			

Enhetsmål: *Enheten är en god arbetsgivare och har en god arbetsmiljö.*

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Medarbetarna har goda förutsättningar att fokusera på kärnuppdraget. Medarbetarna lär nytt och utvecklas i sitt arbete.

Analys

Medarbetarenkätens motivations-index, som bl.a. handlar om att lära nytt och utvecklas i sitt arbete ligger på 70 %, jämfört med 2022 som också låg på 70 %.

Vi att våra övergripande arbetssätt och organisering bidragit till att medarbetarna har goda

förutsättningar att fokusera på kärnuppdraget. Ledningen ansvarar för t.ex. samordning av våra inköp, vikarietillsättningen, felanmälan etc.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden

— Ingen

Nämndmål: Stadsdelsnämnden har en hög beredskap i alla verksamheter

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämnden utför ett genomgripande arbete för att identifiera och analysera viktiga och samhällsviktiga verksamheter och processer. Stadsdelsnämndens kris-, kontinuitets- och beredskapsarbete är samordnat så att de hänger ihop, är effektivt och känt för de som berörs. Kunskapshöjande insatser inom krisberedskap och civilt försvar genomförs i stadsdelsnämndens verksamheter. Arbetet med kristödsorganisation fortsätter, i syfte att ge stadsdelsområdets invånare stöd vid kriser. Stadsdelsnämnden avsätter resurser för att implementera de lokala tillämpningsanvisningarna för informationssäkerhet. Stadsdelsnämndens beredskap att hantera kriser och samhällsstörningar stärks genom ett systematiskt planeringsarbete samt övning.

De lokala anvisningarna för informationssäkerhet ska implementeras och alla medarbetare ska känna till hur nämnden arbetar med informationssäkerhet och dataskydd. Detta sker bland annat genom att de obligatoriska utbildningarna genomförs för samtliga medarbetare och genom det nätverk av informationssäkerhets- och dataskyddsambassadörer som finns på förvaltningen.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämndens verksamheter har en hög beredskap inför kommande kriser.
- Risk- och sårbarhetsanalysen är genomarbetad, dynamisk och välkänd för relevanta funktioner.
- Samhällsviktiga verksamheter och de verksamheter som är av vikt för dessa har en kontinuitetsplan som är övad.
- Stadsdelsnämnden har tre permanenta trygghetspunkter.
- Nödvändig information om dataskydd och informationssäkerhet har nått och är begriplig för samtliga medarbetare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla medarbetare ska genomgå de obligatoriska utbildningarna om dataskydd och informationssäkerhet	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Samtliga medarbetare har gått utbildningen på APT.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Samtliga chefer ska genomgå utbildningen i informationssäkerhet och dataskydd som är framtagen för målgruppen	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Enhetens chefer har alla gått utbildningen.			
✓ Samtliga verksamheter ska ta fram en beredskapspärm där rutiner för krishantering ska finnas	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Förskolan har god beredskap. Ett utvecklingsarbete pågår för förskolornas krispärm på övergripande nivå i hela stadsdelen 2024.			
! Stadsdelsnämndens verksamheter som bedöms vara samhällsviktiga eller är av vikt för dessa ska ha en uppdaterad kontinuitetsplan som är övad	2023-01-01	2023-12-31	

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Investeringar

Medel för lokaländamål

Övrigt

Systematiskt kvalitetsarbete

Redovisning av synpunkter och klagomål

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder
Beröm	Antal beröm					
Från vem har klagomål, synpunkt eller avvikelser inkommit?	Annan (t.ex. okänd)					
	Medarbetare/verksamhet inom förvaltningen					
	Närstående (anhörig, god man, etc.)					
	Samverkanspart (ex annan förvaltning, Region Stockholm, Polis)					
	Skolinspektionen					
	Vårdnadshavare		6	6	12 st	

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder	
Vad gällde klagomålet, synpunkten eller avvikelsen?	Annat (ange vad i rapporteringsvyn)		3	3	6 st		
	Bemanning (Kontinuitet, vikarieanskaffning)		3		3 st		
	Bemötande						
	Beslut (missnöje, avsaknad av beslut, ej kommunicerat etc.)						
	Brister i information (utebliven info, obegriplig info, etc.)						
	Brister i rutiner/utförande av insats eller verksamhet						
	Fråga/idé						
	Fysisk inne- eller utemiljö (ej städad, avsaknad av material etc.)						
	Hantering av personuppgifter						
	Kompetens						
	Kränkande behandling				1	1 st	
	Mat och måltider				1	1 st	Klagomålen gällde mer servering av kött och mindre vegetariska rätter.
	Teknik, verksamhetssystem och IT-relaterade frågor						
	Tillgänglighet (öppetider, telefontider, fysisk miljö)						
Utebliven/försenad insats eller aktivitet							
Återkoppling	Antal klagomål där återkoppling har lämnats						
Åtgärder	Antal klagomål där åtgärder vidtagits						

Övrigt